

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku W. S. przy uczestnictwie J. S., B. S., A. S., E. M. i K. S.
o stwierdzenie nabycia spadku, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 15 stycznia 2010 r., zażalenia uczestnika postępowania J. S.
na postanowienie Sądu Okręgowego w W. z dnia 22 czerwca 2009 r., sygn. akt IV Ca
(...),

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 22 czerwca 2009 r. odrzucił apelację uczestnika postępowania J. S. od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 28 października 2008 r., wydanego w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Okręgowy wyjaśnił, że apelację tę w imieniu J. S. złożył w dniu 8 grudnia 2008 r. (ostatnim dniu terminu do jej złożenia) profesjonalny pełnomocnik, opłacając opłatą w wysokości 50 zł. Apelacji tej nie można uznać za prawidłową opłaconą, ponieważ zgodnie z art. 50 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm. – dalej: „u.k.s.c.”) apelacja w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku podlega opłacie stałej w wysokości 100 zł. Wniesienie przez adwokata, radcę prawnego lub rzeczownika patentowego nienależycie opłaconego środka zaskarżenia podlegającego opłacie w

wysokości stałej lub stosunkowej od wartości przedmiotu zaskarżenia poddane zostało w art. 130² § 3 k.p.c. sankcji w postaci odrzucenia *a limine*.

W zażaleniu uczestnik postępowania zarzucił postanowieniu Sądu Okręgowego z dnia 22 czerwca 2009 r. naruszenie art. 130² § 1 i art. 130² § 3 k.p.c. oraz art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 78 i 176 ust. 1 Konstytucji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wejście w życie w dniu 2 marca 2006 r. ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych przyniosło w porównaniu z wcześniejszym stanem prawnym wiele zmian, w tym zmiany radykalne. Zmianą radykalną było w szczególności wprowadzenie obowiązku „samobliczania” opłat stosunkowych od wartości przedmiotu sporu lub od wartości zaskarżenia przez stronę reprezentowaną przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego. Obowiązek taki wprowadzał art. 130² k.p.c., dodany przez art. 126 pkt 12 u.k.s.c. Wniesienie przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego nienależycie opłaconego – to jest zarówno w ogóle nieopłaconego, jak i nieopłaconego w odpowiedniej wysokości - środka zaskarżenia podlegającego opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej od wartości przedmiotu zaskarżenia poddane zostało w art. 130² § 3 k.p.c. sankcji w postaci odrzucenia. Obowiązujący wcześniej art. 17 zdanie drugie ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 88 ze zm.) obejmował sankcją w postaci odrzucenia *a limine* jedynie wniesienie przez adwokata lub radcę prawnego nienależycie opłaconego środka zaskarżenia podlegającego opłacie w wysokości stałej. Zakres przypadków, w których środek zaskarżenia podlegał zgodnie z tym przepisem opłacie w wysokości stałej, był przy tym stosunkowo nieduży. Mieściły się tu, rzadsze niż obecnie, przypadki, w których środek zaskarżenia podlegał opłacie stałej, lub określonemu ułamkowi takiej opłaty. Należały do nich jednak – podobnie jak i obecnie – przypadki obejmujące wniesienie apelacji w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku (por. art. 38 w związku z art. 20 ust. 1 w związku z art. 38 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 154, poz. 753 ze zm.).

O ile przewidziana w art. 17 zdanie drugie ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych sankcja w postaci odrzucenia *a limine* nienależycie opłaconego środka zaskarżenia wniesionego przez zawodowego

pełnomocnika nie budziła wątpliwości, o tyle nasuwała je od samego początku analogiczna sankcja ustanowiona w art. 130² k.p.c. w odniesieniu do nieznanego wcześniej przypadku opłaty w wysokości stałej, jakim jest uregulowana w art. 14 u.k.s.c. (i była także w jego pierwotnej postaci oraz w świetle pierwotnego brzmienia art. 100 u.k.s.c.) opłata podstawowa, oraz w odniesieniu do niepodlegającej wcześniej „samoobliczeniu” opłaty stosunkowej. Sankcji tej zarzucano nadmierny rygoryzm, nie dający się pogodzić z niektórymi normami konstytucyjnymi. Wskazywano w szczególności, że błąd zawodowego pełnomocnika, polegający na nieuiszczeniu niewielkiej, bo wynoszącej tylko 30 zł, opłaty podstawowej lub na nieprawidłowym obliczeniu opłaty stosunkowej nie powinien pociągać za sobą od razu aż tak surowej sankcji, godzącej przede wszystkim w samą stronę. Także bowiem w działalności profesjonalnej zdarzają się pomyłki, dlatego należało wprowadzić przede wszystkim mechanizm sprawnego ich usuwania, a nie przewidywać od razu surowego ich sankcjonowanie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2008 r., II CZ 101/08, niepubl.).

Krytyka ta zaowocowała nowelizacją art. 130² k.p.c., polegającą na uchyleniu § 3 i – w konsekwencji – rozszerzeniu zakresu zastosowania § 1 i 2 także na wszystkie – a więc także dotyczące opłaty stałej – przypadki objęte uchylonym § 3. Zgodnie z tą nowelizacją, również zatem nienależycie opłacone pismo zawodowego pełnomocnika, zawierające środek zaskarżenia, podlega zwrotowi z możliwością uzupełnienia braku ze skutkiem od daty pierwotnego wniesienia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2008 r., II CZ 101/08). Nowelizacja ta, dokonana przez art. 1 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 234, poz. 1571), weszła jednak w życie dopiero w dniu 1 lipca 2009 r. (por. art. 9 tej ustawy), nie miała więc zastosowania w postępowaniu, w którym zapadło zaskarżone zażaleniem postanowienie. W postępowaniu tym znajdował nadal zastosowanie, powołany przez Sąd Okręgowy art. 130² § 3 k.p.c.

Jego zgodność z normami konstytucyjnymi była przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego. Trybunał Konstytucyjny w sprawach z dnia 17 listopada 2008 r., SK 33/07 (OTK-A 2008, nr 9, poz. 154), z dnia 28 maja 2009 r., P 87/08 (OTK-A 2009, nr 5, poz. 72), i z dnia 14 września 2009 r., SK 47/07 (Dz. U. Nr 156, poz. 1239) uznał art. 130² § 3 k.p.c. w zakresie, w jakim przewidywał on odrzucenie przez sąd bez uprzedniego wezwania do uiszczenia należnej opłaty nieopłaconych środków

zaskarżenia wniesionych przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, za zgodny z art. 2, 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 78, 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji (zob. także uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 2007 r., P 39/06, OTK-A 2007, nr 11, poz.161, oraz uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 czerwca 2008 r., OTK-A 2008, nr 5, poz. 86). Przy czym nie ulega wątpliwości, że przez nieopłacone środki zaskarżenia rozumiane były w przytoczonych orzeczeniach Trybunału, jak wynika z motywów tych orzeczeń, nie tylko środki zaskarżenia, które w ogóle nie zostały opłacone, ale i środki zaskarżenia, od których uiszczono opłatę, ale nie we właściwej wysokości.

W świetle powyższych wyjaśnień zażalenie wniesione przez uczestnika postępowania należało uznać za bezzasadne. W szczególności nie mają uzasadnionych podstaw twierdzenia żalącego się o tym, że sankcja przewidziana w art. 130² § 3 k.p.c. nie dotyczyła środków zaskarżenia, od których wniesiona została opłata w nieodpowiedniej wysokości, a jedynie tych, które w ogóle nie zostały opłacone.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 i art. 13 §2 k.p.c. oddalił zażalenie.